

Barvno na črno-belem

15. Klavirski dnevi, Ljubljana 2015

»Glasbenikove barve so zvoki [...] Barve klavirskega zvoka so še prav posebne, saj se rojevajo iz črno-bele podlage, obo-
 gatene z dvema zlatima pedaloma. Stara modrost pravi, da
 je klavir edini inštrument brez lastne barve tona in da mu
 mora barvo vedno znova vdihniti pianistova domišljija. Lah-
 ko zveni kot katerikoli drugi inštrument, oseba ali čustvo, se
 ovije v katerikoli plašč. Velik izziv in še večji blagoslov ...«
 je v uvodnem nagovoru v brošuri 15. Klavirskih dni zapisal
 predsednik **Društva klavirskih pedagogov Slovenije, EPTA,**
Primož Mavrič. Društvo svoje letne konference pripravlja z
 izjemno podporo svojih članov, klavirskih pedagogov, študen-
 tov in drugih ljubiteljev klavirske umetnosti ter glasbenih šol.
 Letošnji, jubilejni 15. Klavirski dnevi so novembra potekali na
 Konservatoriju za glasbo in balet v Ljubljani in v Skrbabinovem
 letu so se ovili v barve. Odnos med barvo in zvokom je tako
 prežemal projekte šol, predavanja, forume in koncerte. Provo-
 kativna tema je nagovorila tako izvajalce klavirske glasbe kot
 raziskovalce svojevrstnega fenomena sinestezije.

»Predstavljanje, prestavljanje, občutenje dinamike razlik,
 udejanjanje nepredstavljivega buri naše čute in misli in v Skr-
 jabinovem letu stapljam barve v zveneči vrtnec glasbenega
 kozmosa. Perspektiva pogleda nas pelje v prostran simbolni
 svet v medsebojnem odnosu povezanih umetnosti iz katere-

ga vznika glasba ...« so zapisali v vabilu na tokratno jubilejno
 konferenco, zavezano kvaliteti, strokovnosti in širjenju znanja.

Iskanje stičnih točk med barvo kot znanstvenim dejstvom elek-
 tromagnetnega valovanja in barve kot asociacije, poetične
 simbolike do zvočne barve – niza alikvotov je botrovalo izzi-
 valni razpravi **Mihe Haasa: Ali barve na klavirju obstajajo?**
 M. Haas, docent za komorno igro in klavirsko literaturo na
 Akademiji za glasbo v Ljubljani, je svoje dileme iz študijskih let
 sistematično raziskal in dognal: »**Barve so kontekstualna ilu-
 zija, lahko pa igramo barvito!**« Dinamično razlikovanje slojev
 polifone klavirske strukture namreč ustvarja iluzijo barve. Od
 tu izvirajo pogoste sugestije profesorjev študentom naj igrajo
 barvito, ti pa napotka enostavno ne razumejo. Dileme se go-
 tovo razjasnijo, ko govorimo konkretno o hitrosti udarca na
 tipko in umiku iz nje, o načinu vzbujanja alikvotov, o pomenu
 basa, o odnosih znotraj harmonije, o načinu stika s tipko in
 raznolikosti uporabe igralnega aparata. Vendar, če se klavirska
 učilnica spremeni v laboratorij, kjer so dognane vse skrivnosti
 in se postavijo pravila, se izmuzne smisel umetniškega izražanja.
 Umetnost klavirske igre je stvar duha, domišljije in iluzije, ki
 celostno nagovarja izvajalca in poslušalca.

Postavijo se vprašanja o tem, kje se konča pianistova domišljija
 in kje se začnejo sinestezije kot posebni fenomeni. Kako

Projekt *Glasbene matice* iz Trsta je predstavil klavirsko glasbo zamejskih skladateljev.

te sinestezije vplivajo na delo pianista, glasbenika, kako barve uspešno uporabiti kot metodo pedagoškega dela, kot motivacijo, kot stimulacijo domišljije, jasnih predstav, povezanih doživljanj, ki se še močneje zasidrajo v intuitivni percepciji zvoka.

Na ta vprašanja so odgovarjali pianisti **Ana Josimovska**, **Tatjana Ognjanovič**, **Veljko Glodič** in slikar **Zmago Modic** na okrogli mizi *Barvni izzivi v glasbi*. Moderatorja **Damjana Zupan** in M. Haas sta goste izzvala v zanimivo debato. Ognjanovičeva je avditoriju zaupala, da mora svojo osebno izkušnjo sinestezije pri pedagoškem delu dati povsem na stran, ker je lahko

za študente moteča. Subjektivnost percepcije zvoka v povezavi z barvo je ključnega pomena, delovanje možganskih centrov pa v tem pogledu še ne dovolj raziskano. Navezuje se na absolutni posluš kot prvobitni posluš, ki se večinoma v razvoju izgubi, če se mu ne posvečamo dovolj in ne negujemo glasbenega spomina. Josimovska je predstavila uporabo barvne lestvice Goethejevega barvnega kroga pri pouku klavirja na Waldorfski glasbeni šoli in poudarila pomen multisenzornega učenja pri ozaveščanju čustev v glasbi. V razmišljanju o ustvarjalnem pristopu pri pedagoškem delu je Glodič opozoril na globalno

Ob glasbeni mavrici so zaigrali učenci *Osnovne glasbene šole KGBL*.

Srednješolce KGBL je navdihoval kalejdoskop.

komercializacijo klasične klavirske glasbe, ki danes z močjo velike industrije glasbenih tekmovanj proizvaja brezštevilno množico kvalitetnih izvajalcev in z izstreljenimi zvezdami tekmuje v glasbenem biznisu. Po odzivih publike bi lahko sodili, da je ta tema med klavirskimi pedagogi še kako aktualna in se morda v bodoče lahko razvije v povsem drugačna vrednotenja klavirskega pouka. Slikanje velikih koncertov v živo je slikarja Z. Modica pripeljalo tudi med pianiste v dvorano *Konservatorija za glasbo in balet* v Ljubljani. Njegovi duhoviti komentarji so popestrili razpravo, s slikanjem na platno pa je pospremil tudi koncert študentov ljubljanske *Akademije za glasbo Mistična seansa*.

Z glasbo **Aleksandra Nikolajeviča Skrjabina** so študentje počastili stoto obletnico smrti tega velikega ruskega skladatelja in pianista. Nastopili so **Kristina Golob**, **Tim Jančar**, **Ana Maria Beguš** in **Nena Rion**. Njihova zavzeta in pretanjena igra je navdušila občinstvo.

Skrjabinu se je v svojem predavanju posvetil tudi pianist **Igor Vičentič**. Predstavil ga je kot skladatelja, ki je živel svoj čas fin de siècle in kot pianista prefinjenih zvočnih odtenkov in subtilne uporabe pedala, predvsem pa kot izvajalca izključno svojih del. Izredno zanimivi posnetki Skrjabinevega igranja, posneti na prvih snemalnih avtomatih, razkrivajo vpogled v spremembe v notnem tekstu, v rubato izvajanje, fraziranje, način izvajanja dolgih not in artikulacije, menjave tempov, podajajo vtis glasbenega dogajanja. Kljub pomanjkljivostim takratnih snemalnih naprav so ti posnetki kašipot k avtentični Skrjabinovi poetiki. V primerjavi posnetkov *Etude*, op. 8, št. 12 v Horowitzovi in Skrjabinovi izvedbi pa je razviden povsem drugačen

interpretacijski pristop. Razlike so očitne v tempu, ideji, dinamičnih stopnjah in dokazujejo umetniški svobodi legitimno pravico do vrhunske interpretacije.

O relativnosti sinestetičnega doživljanja in o Skrjabinovem svetlečem klavirju je spregovoril pianist, skladatelj, publicist in producent dr. **Žiga Stanič**. Poudaril je, da se s Skrjabinovo filozofijo danes nihče več posebej ne ukvarja, njegova dela pa še živijo na koncertnih odrih. Tako kot smo bili v zgodovini pogosto priča različnim poskusom asociativnih povezav barv in zvoka (že leta 1725 je bil izdelan čembalo za oči, ob pritisku na tipko so se prikazovale barve), Skrjabinov svetleči klavir predstavlja še en tak poskus veččutnega doživljanja glasbe v povezavi z mističnim razumevanjem sveta. Stanič je s primeri opozoril na tesno povezavo matematike, fizike, filozofije in glasbe, ki so razvidne z analizo del, vendar skrite za poslušalca in njegovo pretežno intuitivno zaznavanje glasbe.

Na *Klavirskih dnevih* se s tematskimi projekti predstavljajo glasbene šole. Priložnost nastopiti pred polno dvorano samih poznavalcev so tokrat dobili tudi mladi pianisti *Glasbene matice* iz Trsta. Svoj projekt so poimenovali **Svetli akordi klavirja**, predstavili pa so dela slovenskih zamejskih skladateljev. Odlični izvajalci so osvetlili skladbe, po katerih bo še marsikdo posegel. Tehten izbor slogovno raznolikih glasbenih miniaturnih šestih tržaških skladateljev **Staneta Maliča**, **Vasilija Mirka**, **Marija Kogoja**, **Karla Pahorja**, **Pavleta Merkuja** in **Petre Grassi** so pospremile projekcije slogovno usklajenih slik zamejskih slovenskih slikarjev. Poseben vtis je pustila dvanajstletna **Asja Rapotec** z izvedbo Kogojeve skladbe *V samoti*, ki jo je sama tudi upodobila v izjemno dramatičnem likovnem izrazu.

Od barv k podobam otroških slik, nastalih na glasbeno vzpodbudo pri klavirskem pouku, do animirane glasbene pravljice so se zvrstili še drugi projekti šol, kjer je na odru kraljeval klavir v soju barvnih luči.

Projekt *Konservatorija za glasbo in balet Maribor Izrazna moč intervalov in lestvic* je izredno kompleksno delo, rezultat izjemno usklajenega in zavzetega delovanja učiteljev ob hvalevredni podpori šole. *Dvanajst skladb* za klavir mariborskega skladatelja **Roberta Kampleta** so prepričljivo povezali v smiselno zgodbo z didaktičnimi akcenti. Žive izvedbe je smiselno prepletala projekcija animiranega filma.

Skladbe barvnih naslovov so predstavili učenci klavirja **Osnovne glasbene šole KGB Ljubljana**. Ob novonastalih skladbah **Jana Severja**, **Katarine Pustinek Rakar**, **Petra Šavlija**, **Črta Sojarja Voglarja**, **Katalin Peter Krivokapič**, **Irene Urbanc** in **Bojana Glavine** so mladi izvajalci predstavili tudi lastne skladbe. Spodbujanje ustvarjalnosti je eden od pomembnih ciljev konference. Skladbe projekta *Glasbena mavrica* bodo natisnjene v notni prilogi prihodnje številke *Virkle*, strokovne revije *Društva klavirskih pedagogov Slovenije -EPTA*.

KGB Ljubljana, oddelek srednje stopnje, se je predstavil s preludiji *Skrjabina*, *Messiaena* in *Debussyja* in jih skozi barvno projekcijo *Kalejdoskop* avtorja **Boruta Krauta** predstavil kot primer translacije zvočnih informacij v barvne informacije.

Klavirski dnevi ob svoji bogati vsebini projektov, predavanj in koncertov ponujajo tudi pedagoške teme. Letos je metodo dela z začetniki **Ane D. Artobolevske** predstavila **Danijela Masliuk**, učiteljica klavirja na *Glasbeni šoli Koper*, ki je učbenik priznane ruske pedagoginje tudi prevedla v slovenščino. Učbenik

je namenjen tako učencem kot učiteljem, vsebuje pa tudi navodila za starše, saj so slednji nepogrešljivi pri delu z začetniki.

Na večernih koncertih sta se predstavila **Gregor Dešman**, trenutno študent na haaškem kraljevem konservatoriju, ter **Vladimir Milošević**, eden najvidnejših in uspešnih srbskih pianistov mlajše generacije z bogatim koncertnim kurikulumom prestižnih svetovnih odrov, za prijetno vzdušje ob večernem druženju pa so poskrbeli še mladi pianisti *Jazzovskega oddelka KGBL*.

Društvo klavirskih pedagogov Slovenije - EPTA združuje več kot dvesto članov in članic, pretežno učiteljev in učiteljic klavirja. Častna predsednica je **Dubravka Tomšič Srebotnjak**, častna članica pa **Majda Jecelj**. Klavirski dnevi so odmevne dvodnevne konference, organizirane vsako leto v drugem kraju, tako da so zajete vse regije v Sloveniji. Društvo organizira tudi koncertni cikel *PIANISSIMO*, ki skrbi za promocijo mladih klavirskih talentov. Med letoma 2000 in 2007 je društvo izdalo 14 številkih biltena, od leta 2013 pa je pričelo izdajati strokovno revijo *Virkla* s članki domačih in tujih strokovnjakov s področja pianistike in pianistične pedagogike.

DKPS - EPTA je članica Evropskega združenja klavirskih pedagogov - *EPTA* od leta 1998. Krovno društvo ima danes približno 40 držav članic iz evropskih držav in pridružene članice iz drugih celin. *EPTA Slovenije* je ugledna članica, njeni predstavniki se redno udeležujejo vsakoletnih mednarodnih konferenc kot izbrani predavatelji. Leta 2010 je *EPTA Slovenije* organizirala nadvse uspešno mednarodno konferenco v Ljubljani. *EPTA* je tako povezana v mrežo klavirskih pedagogov s celega sveta. Delo društva je prostovoljno, članstvo je v porastu, poučevanje klavirja pa je najštevilčnejši del glasbenega šolstva v Sloveniji.

Ob koncu koncerta so Vladimirja Miloševića pospremile ovacije navdušenega občinstva.